

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «ЛАДИЖИНСЬКИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ »

Циклова комісія Економічних та інформаційних дисциплін

Методичні вказівки
До виконання практичних завдань з дисципліни

Економіка підприємств
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальність 071 Облік і оподаткування
(шифр і назва спеціальності)

Методичні вказівки до виконання практичних завдань з дисципліни «Економіка підприємств» для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» усіх форм навчання.
О. В. Цуркан. 2024. 20с.

Розробник:

Цуркан Олександр Васильович, викладач економічних дисциплін, спеціаліст другої категорії

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Рецензент:

Волинець Оксана Олександрівна, к.е.н., доцент, викладач економічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Методичні вказівки розглянуто на засіданні циклової комісії економічних та інформаційних дисциплін

Протокол № 1 від 26 липня 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Практична робота №1	6
Практична робота №2	7
Практична робота №3	8
Практична робота №4	9
Практична робота №5	10
Практична робота №6	11
Практична робота №7	12
Практична робота №8	13
Практична робота №9	14
Види і форми контролю виконання практичних завдань	16
Критерії оцінювання	17
Рекомендована література	18

ВСТУП

Фундаментальна трансформація основ господарювання, що відбувається в українській економіці та суспільстві загалом потребують усвідомлення широким колом фахівців різних напрямів теорії та практики господарювання на рівні підприємства.

Дисципліна «Економіка підприємства» представляє собою систему спеціальних знань, які базуються на законах, закономірностях та правилах використання та розвитку виробничо-комерційних систем, що відображають стан і рух системи – підприємство, оцінку, діагностику й прогнозування його фінансово-господарської діяльності та вирішує протиріччя, що в ньому складаються.

Об’єктом вивчення являються підприємства. **Предметом курсу** є методи і способи раціонального поєднання всіх елементів виробничого процесу та наявних ресурсів підприємства для досягнення високої ефективності його діяльності.

Метою дисципліни «Економіка підприємства» є формування у студентів системи теоретичних знань, вмінь та навичок практичної роботи щодо методів організації ефективного господарювання на рівні підприємства; набуття теоретичних і практичних знань щодо вирішення конкретних економічних завдань, які дозволили б їм найкращим чином досягти економічних цілей підприємства – одержання високих прибутків, вибір найбільш оптимальних рішень на перспективу.

Основними завданнями викладання даної дисципліни є вивчення студентами дії економічних законів стосовно суб’єктів і об’єктів економіки країни, основних положень теорії конкретної економіки.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- поняття підприємства, їх класифікацію за ознаками, види й організаційно – правові форми підприємств;
- склад та характеристику виробничих ресурсів підприємства та показники їх використання;
- склад системи управління якістю та конкурентоспроможністю продукції;
- методи вимірювання та фактори зростання продуктивності праці;
- характеристику та класифікацію витрат підприємства, групування витрат виробничої собівартості за статтями;
- сутність і види прибутку та механізм визначення ефективності діяльності підприємства;
- поняття економічної безпеки підприємства, причини та шляхи подолання банкрутства.

Базуючись на одержаних в процесі вивчення дисципліни знаннях, студенти повинні **вміти**:

- застосовувати лекційний матеріал з врахуванням самостійного завдання;
- характеризувати поняття підприємства, визначати основні загальні функції організаційно – правових форм підприємств;
- визначати показники забезпеченості та ефективності використання виробничих ресурсів підприємства;

- обчислювати показники ефективності використання інвестицій та технічних нововведень на підприємстві;
- розраховувати структуру витрат виробництва та визначати вплив різноманітних факторів на рівень собівартості продукції;
- використовувати методику визначення економічної ефективності виробництва продукції;
- характеризувати види ризику та їх фактори.

Знання та вміння, отримані під час вивчення даної навчальної дисципліни, будуть використані під час вивчення переважної більшості наступних дисциплін професійної та практичної підготовки фахівця.

Методичні вказівки з дисципліни «Економіка підприємства» складені відповідно до навчальної програми і підготовлені з метою надання допомоги студентам в освоєнні теоретичного матеріалу та набутті відповідних практичних навичок виконання економічних розрахунків.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №1

Тема заняття Розрахунок виробничих та економічних показників оцінки діяльності підприємства

1. Мета проведення заняття: використовуючи теоретичні знання, засвоїти методику визначення виробничих показників конкретного підприємства. Набути практичні навички з визначення економічних показників оцінки діяльності підприємства.

Після вивчення теми студент повинен:

Знати: *особливості сільськогосподарських підприємств, середовище діяльності підприємства, методику розрахунку виробничих та економічних показників діяльності підприємства;*

Вміти: *розрахувати виробничі показники діяльності агрофірми, розрахувати показники продуктивності тварин, визначити вартість валової продукції, валового і чистого доходу;*

2. Матеріально-технічне оснащення робочого місця: *калькулятор*

3. Інструктаж з техніки безпеки: *техніка безпеки під час роботи в навчальній аудиторії*

4. Основні поняття та терміни:

Підприємство — це самостійний суб'єкт господарювання, який має права юридичної особи і здійснює свою діяльність (виробничу, комерційну, науково-дослідну) з метою одержання прибутку.

Сільськогосподарське (аграрне) підприємство — це юридична особа, основним видом діяльності якої є виробництво та переробка сільськогосподарської продукції, виручка від реалізації якої становить не менше 50 відсотків загальної суми виручки.

Класифікація підприємств:

За формою власності та майна: приватні, колективні, державні, комунальні.

За правовим статусом і формою капіталу: одноосібні, кооперативні, орендні, господарчі товариства(партнерства), акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, повні товариства, повариства з додатковою відповідальністю, командитні товариства

За розміром та чисельністю працівників: мікропідприємства, малі, середні, великі.

Залежно від мети і характеру діяльності: комерційні, некомерційні.

Мікросередовище є сукупністю зовнішніх по відношенню до підприємства суб'єктів і сил, які безпосередньо впливають на його діяльність і які, в свою чергу, перебувають під впливом цієї діяльності підприємства

5. Зміст і послідовність виконання роботи:

Завдання 1. *Навчитися розрахувати виробничі показники діяльності конкретного підприємства.*

Завдання 2. *Навчитися розраховувати економічні показники оцінки господарської діяльності підприємства: вартість валової продукції; валовий дохід; чистий дохід; рівень товарності продукції; собівартість продукції; грошові надходження; прибуток від реалізації; рівень рентабельності (Робочий зошит для практичних робіт).*

6. Методичні рекомендації щодо виконання і оформлення практичного заняття:

Оформити в табличній формі, провести обчислення, зробити висновки і пропозиції.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №2

Тема заняття Розрахунок забезпеченості та використання трудових ресурсів. Розрахунок продуктивності праці

1. Мета проведення заняття: *оволодіти знаннями про методику визначення забезпеченості трудовими ресурсами, показники продуктивності праці;*

Після вивчення теми студент повинен:

Знати: *поняття та сутність трудових ресурсів, продуктивності праці, методику визначення показників продуктивності праці;*

Вміти: *визначати показники продуктивності праці.*

2. Матеріально-технічне оснащення робочого місця: *калькулятор*

3. Інструктаж з техніки безпеки: *техніка безпеки під час роботи в навчальній аудиторії*

4. Основні поняття та терміни:

Трудові ресурси - це частина працездатного населення, що за своїми віковими, фізичними, освітніми даними відповідає тій чи іншій сфері діяльності.

Під **продуктивністю праці** розуміють здатність конкретного працівника в одиницю робочого часу виробляти певну кількість продукції або виконувати відповідний обсяг роботи.

Показники продуктивності праці на підприємстві

<i>Вартісні показники:</i>	<i>Натуральні показники:</i>
1. Вартість валової продукції в розрахунку на 1 працівника, грн.	1. Виробництво окремих видів продукції в натуральному виразі (ц, шт.) на 1 працівника
2. Вартість валової продукції в розрахунку на 1 людину-годину, грн.	2. Виробництво окремих видів продукції в натуральному виразі (ц, шт.) на 1 людину-годину
	3. Трудомісткість виробництва продукції

5. Зміст і послідовність виконання роботи:

Завдання 1. *Навчитись визначати показники забезпеченості трудовими ресурсами;*

Завдання 2. *Навчитись визначати натуральні і вартісні показники продуктивності праці; (дивись Робочий зошит для практичних робіт)*

6. Методичні рекомендації щодо виконання і оформлення практичного заняття:

Оформити в табличній формі, провести обчислення, зробити висновки і пропозиції.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №3

Тема заняття Визначення показників ефективності використання землі, Визначення розміру земельного паю і орендної плати

1. Мета проведення заняття: *оволодіти знаннями про методику визначення натуральних та вартісних показників використання землі*

Після вивчення теми студент повинен:

Знати: *поняття та сутність земельних ресурсів, категорії земель, методику визначення структури земельних угідь, методику визначення натуральних та вартісних показників використання землі;*

Вміти: *визначати показники ефективності використання землі, розміру паю і оренди землі;*

2. Матеріально-технічне оснащення робочого місця: *калькулятор*

3. Інструктаж з техніки безпеки: *техніка безпеки під час роботи в навчальній аудиторії*

4. Основні поняття та терміни:

Земельні ресурси – національне багатство нашої країни, важлива умова життя і діяльності суспільства, матеріальна основа розвитку сільського господарства, база для розміщення і функціонування всіх галузей народного господарства. Тому основним завданням сільського господарства в сучасних умовах є повне і раціональне використання землі для виробництва продукції. **Земельні ресурси підприємства** – це всі землі в межах території цього господарства (підприємства).

У Земельному кодексі України відповідно до цільового призначення земельний фонд поділяється на такі **категорії земель України**:

1. Землі *сільськогосподарського* призначення;
2. Землі *житлової та громадської* забудови;
3. Землі *природно-заповідного* та іншого природоохоронного призначення;
4. Землі *оздоровчого* призначення;
5. Землі *рекреаційного* призначення;
6. Землі *історико-культурного* призначення;
7. Землі *лісового* фонду;
8. Землі *водного* фонду;
9. Землі *промисловості, транспорту, енергетики, оборони* та іншого призначення.

Процентне співвідношення окремих видів сільськогосподарських угідь до їх загальної площі визначає **структуру сільськогосподарських угідь**.

5. Зміст і послідовність виконання роботи:

Завдання 1. *Навчитись визначати показники використання землі господарства за 2 роки*

Завдання 2. *Навчитись визначати натуральні і вартісні показники використання землі.*

Завдання 3. *Навчитись визначати розмір земельного паю та орендної плати. (Робочий зошит для практичних робіт)*

6. Методичні рекомендації щодо виконання і оформлення практичного заняття:

Оформити в табличній формі, провести обчислення, зробити висновки і пропозиції.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №4

Тема заняття Визначення показників стану та руху основних засобів підприємства. Визначення показників забезпеченості та ефективності використання основних засобів

1. Мета проведення заняття: *оволодіти знаннями про методику визначення показників забезпеченості та ефективності використання основних засобів*

Після вивчення теми студент повинен:

Знати: *поняття та сутність основних виробничих фондів підприємства, методику визначення показників забезпеченості та ефективності використання основних засобів;*

Вміти: *визначати показники забезпеченості та ефективності використання основних засобів.*

2. Матеріально-технічне оснащення робочого місця: *інструкційна картка, калькулятор*

3. Інструктаж з техніки безпеки: *техніка безпеки під час роботи в навчальній аудиторії*

4. Основні поняття та терміни:

Облік основних виробничих фондів підприємства ведеться у натуральному та вартісному виразі. Облік основних фондів у вартісному виразі називається їх оцінкою. Облік у натуральному виразі потрібен для визначення технічного складу основних фондів.

Оцінка основних фондів підприємства - це грошовий вираз їх вартості. Вона потрібна для того, щоб правильно визначити загальний обсяг основних фондів, їх динаміку і структуру, розрахувати економічні показники господарської діяльності підприємства за певний проміжок часу. Таке оцінювання проводиться з метою встановлення ступеня зносу та планування витрат на оновлення, модернізацію та ремонт основних фондів.

Показники забезпеченості та ефективності використання основних фондів: фондозабезпеченість, фондоозброєність, фондовіддача, фондомісткість. (див. лекцію)

5. Зміст і послідовність виконання завдань:

Завдання 1. Провести розрахунки показників забезпеченості та ефективності використання основних засобів за вихідними даними господарства за два роки і в порівнянні з іншим підприємством.

Завдання 2. Зробити порівняльний аналіз показників ефективності використання основних засобів за два роки

Завдання 3. Вказати шляхи підвищення ефективності використання основних фондів

(дивись Робочий зошит для практичних робіт)

6. Методичні рекомендації щодо виконання і оформлення практичного заняття:

Оформити в табличній формі, провести обчислення, зробити висновки і пропозиції.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №5

Тема заняття Визначення показників ефективності використання оборотних засобів аграрного підприємства

1. Мета проведення заняття: *оволодіти знаннями про методику визначення показників економічної ефективності використання оборотних засобів*

Після вивчення теми студент повинен:

Знати: *поняття та сутність оборотних засобів підприємства, класифікацію оборотних засобів, орієнтуватися в методиці визначення показників ефективності використання оборотних засобів;*

Вміти: *визначати показники економічної ефективності використання оборотних фондів: коефіцієнт оборотності, коефіцієнт закріплення (або завантаження), тривалість одного обороту.*

2. Матеріально-технічне оснащення робочого місця: *калькулятор*

3. Інструктаж з техніки безпеки: *техніка безпеки під час роботи в навчальній аудиторії*

4. Основні поняття та терміни:

Оборотні фонди - це предмети праці, які повністю споживаються в одному виробничому циклі, втрачають натурально-речову форму і переносять всю свою вартість на вартість готової продукції.

У плановій та обліковій політиці підприємства оборотні фонди поділяють на такі групи:

- 1) Виробничі запаси
- 2) Незавершене виробництво і напівфабрикати власного виготовлення
- 3) Витрати майбутніх періодів.

Час, протягом якого оборотні фонди здійснюють один кругообіг, називається *періодом обороту оборотних фондів*.

Для оцінки оборотності оборотних засобів використовують показники економічної ефективності використання оборотних фондів:

- 1) **коефіцієнт оборотності**
- 2) **коефіцієнт закріплення (або завантаження)**
- 3) **тривалість одного обороту.**

5. Зміст і послідовність виконання роботи:

Завдання 1. Розв'язати задачі з даної теми: визначити показники економічної ефективності використання оборотних фондів: коефіцієнт оборотності, коефіцієнт закріплення (або завантаження), тривалість одного обороту.

Завдання 2. Вказати шляхи прискорення оборотності оборотних засобів
(дивись Робочий зошит для практичних робіт)

6. Методичні рекомендації щодо виконання і оформлення практичного заняття:

Оформити в табличній формі, провести обчислення, зробити висновки і пропозиції.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №6

Тема заняття Визначення показників рівня та економічної ефективності інтенсифікації, ефективності окремих нововведень, інтенсифікації виробництва окремих видів продукції

1. Мета проведення заняття: *оволодіти знаннями про методику визначення показників рівня та економічної ефективності інтенсифікації*

Після вивчення теми студент повинен:

Знати: *поняття інтенсифікації та показників інтенсивності виробництва;*

Вміти: *визначати показники економічної ефективності інтенсифікації.*

2. Матеріально-технічне оснащення робочого місця: *калькулятор*

3. Інструктаж з техніки безпеки: *техніка безпеки під час роботи в навчальній аудиторії*

4. Основні поняття та терміни:

Інтенсифікація виробництва (лат. *Intensio* – напруження, посилення і *fasio* - роблю) – такий розвиток (процес) суспільного виробництва, що ґрунтується на найбільш повному та раціональному використанні технічних, матеріальних, природних, фінансових і трудових ресурсів на базі НТП.

Інтенсифікація сільського господарства — це такий спосіб його ведення, за якого збільшення виробництва продукції досягається за рахунок додаткових вкладень, спрямованих на широке використання досягнень науково-технічного прогресу, застосування більш ефективних засобів виробництва і прогресивних технологій, що забезпечує підвищення продуктивності земельних угідь і поголів'я худоби.

Результативні показники інтенсифікації с/г:

- 1). урожайність сільськогосподарських культур;
- 2). продуктивність окремих видів тварин;
- 3). вартість валової продукції з розрахунку на 1 га с/г угідь.

Показники економічної ефективності інтенсифікації с/г:

- 1) продуктивність праці;
- 2) фондівдача;
- 3) собівартість продукції;
- 4) розмір валового, чистого доходу, прибутку на 1 га земельної площі;
- 5) рівень рентабельності виробництва.

5. Зміст і послідовність виконання роботи:

1. *Навчитись визначати показники рівня інтенсивності виробництва*

2. *Навчитись визначати показники економічної ефективності інтенсифікації в динаміці за 2 роки, порівняти дані двох господарств (дивись Робочий зошит для практичних робіт)*

6. Методичні рекомендації щодо виконання і оформлення практичного заняття:

Оформити в табличній формі, провести обчислення, зробити висновки і пропозиції.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №7

Тема заняття Визначення показників рівня та економічної ефективності спеціалізації конкретних господарств

1. Мета проведення заняття: *оволодіти знаннями про методику визначення показників рівня та економічної ефективності спеціалізації конкретних господарств*

Після вивчення теми студент повинен:

Знати: *поняття спеціалізації та показників рівня спеціалізації;*

Вміти: *визначати показники рівня спеціалізації.*

2. Матеріально-технічне оснащення робочого місця: *калькулятор*

3. Інструктаж з техніки безпеки: *техніка безпеки під час роботи в навчальній аудиторії*

4. Основні поняття та терміни:

Спеціалізація с/г господарства являє собою переважний розвиток однієї або кількох галузей на виробництві товарної продукції в окремих районах, областях і регіонах. Розвиток цих галузей визначає *виробничий напрям* с/г. Спеціалізація підприємства визначається структурою його виручки від реалізації продукції.

Для розрахунку рівня спеціалізації потрібно визначити, які галузі головні (більше 15-20% в структурі товарної продукції по господарству), які додаткові (менше 15-20%), а потім

$$R \text{ спеціалізації} = \frac{\text{Сума товарної продукції головних галузей}}{\text{Всього товарна продукція підприємства}}$$

Розрізняють такі рівні спеціалізації:

Низький – нижче 0,2;

Середній - від 0,21 до 0,4;

Високий - від 0,41 до 0,6;

Підприємства комбінованої спеціалізації – від 0,61 і вище.

5. Зміст і послідовність виконання роботи:

1. *Навчитись визначати показники рівня спеціалізації виробництва*

2. *Навчитись визначати показники економічної ефективності спеціалізації (дивись Робочий зошит для практичних робіт)*

6. Методичні рекомендації щодо виконання і оформлення практичного заняття:

Оформити результати, провести обчислення, зробити висновки і пропозиції.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №8

Тема заняття Визначення і оцінка динаміки і структури собівартості окремих видів продукції.

1. Мета проведення заняття: *оволодіти знаннями про методику визначення структури собівартості продукції*

Після вивчення теми студент повинен:

Знати: *поняття та сутність собівартості продукції, методику визначення структури собівартості, орієнтуватися в методиці визначення структури собівартості окремих видів продукції;*

Вміти: *визначати структуру собівартості окремих видів продукції*

2. Матеріально-технічне оснащення робочого місця: *калькулятор*

3. Інструктаж з техніки безпеки: *техніка безпеки під час роботи в навчальній аудиторії*

4. Основні поняття та терміни:

Для детального і глибшого формування окремих статей витрат при виробництві різних видів продукції та виявлення резервів їх зниження необхідно вивчати їх структуру.

Структура собівартості продукції – це процентне співвідношення окремих статей витрат у загальних витратах виробництва.

Так, в автомобільній промисловості частка купованих комплектуючих становить 50% усієї собівартості, тоді як, на швейній фабриці у повній собівартості чоловічого костюму матеріальні витрати становлять 90%, витрати на утримання та експлуатацію обладнання – 1,1%, а витрати на зарплату – 3,1%.

У структурі собівартості зерна витрати на насіння, добрива, паливо і засоби захисту рослин становлять 32,6%, а значну питому вагу в собівартості цукрових буряків становлять витрати на оплату праці – 28,9%.

5. Зміст і послідовність виконання роботи:

Завдання 1. Визначити структуру собівартості продукції рослинництва і тваринництва.

Завдання 2. Визначити структуру собівартості продукції рослинництва і тваринництва ПП „Нива” на прикладі зерна, цукрових буряків та молока.

(дивись Робочий зошит для практичних робіт)

6. Методичні рекомендації щодо виконання і оформлення практичного заняття:

Оформити в табличній формі, провести обчислення, зробити висновки і пропозиції.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №9

Тема заняття Визначення показників економічної ефективності та рентабельності виробництва

2. Мета проведення заняття: *оволодіти знаннями про методику визначення показників економічної ефективності виробництва*

Після вивчення теми студент повинен:

Знати: *поняття та сутність показників економічної ефективності виробництва;*

Вміти: *визначати показників економічної ефективності виробництва.*

3. Матеріально-технічне оснащення робочого місця: *калькулятор*

4. Інструктаж з техніки безпеки: *техніка безпеки під час роботи в навчальній аудиторії*

5. Основні поняття та терміни:

Необхідно розрізняти поняття *ефект* та *ефективність*.

Ефект – це результат виробництва в цілому. Економічний ефект відображає різні вартісні показники, що характеризують проміжні і кінцеві результати виробництва на підприємстві.

До показників ефекту відносять:

- обсяг товарної продукції, величина прибутку, економія виробничих ресурсів,
- загальна економія від зниження собівартості

Ефективність виробництва – це комплексне відображення кінцевих результатів від використання засобів виробництва й робочої сили за певний проміжок часу.

Економічна ефективність показує кінцевий корисний результат від застосування всіх виробничих ресурсів і визначається порівнянням одержаних результатів і витрат виробництва.

$$\text{Ефективність} = \frac{\text{Результати}}{\text{Ресурси (витрати)}}$$

До показників економічної ефективності відносяться:

- вартість валової продукції на 1 га с/г угідь,
- вартість валової продукції в розрахунку на 1 середньорічного працівника,
- вартість валової продукції в розрахунку на 1 люд.-год. (показники продуктивності праці),
- вартість валової продукції в розрахунку на 1 грн. основних фондів (фондовіддача),
- вартість валової продукції в розрахунку на 1 грн. виробничих витрат,
- обсяг валового доходу або чистого прибутку на 1 га с/г угідь,
- обсяг валового доходу або чистого прибутку в розрахунку на 1 середньорічного працівника,
- обсяг валового доходу або чистого прибутку в розрахунку на 1 люд.-год.,
- рівень рентабельності виробництва.

6. Зміст і послідовність виконання роботи:

Завдання 1. *Визначити прибуток підприємства*

Завдання 2. *Визначити показники економічної ефективності виробництва (дивись Робочий зошит для практичних робіт)*

7. Методичні рекомендації щодо виконання і оформлення практичного заняття:

Оформити в табличній формі, провести обчислення, зробити висновки і пропозиції.

Рентабельність означає прибутковість або доходність.

Рентабельність – це відносний показник ефективності роботи підприємства, який у загальній формі обчислюється як співвідношення прибутку до витрат (у відсотках).

$$\text{Рентабельність} = \frac{\text{Прибуток}}{\text{Собівартість}} * 100 \%$$

Використовують такі *показники рентабельності*:

- рентабельність продукції;
- рентабельність виробництва або підприємства;
- норма прибутку.

Наприклад, якщо рівень рентабельності продукції становить 20%, то це означає, що на кожну 1 грн. витрачену на виробництво і реалізацію продукції одержано 20 коп. прибутку. Тому показники рентабельності мають тенденцію до збільшення.

Але бувають випадки, коли підприємство отримує збиток, а не прибуток. Тоді розраховують рівень збитковості підприємства, аналогічно обчисленням рівня рентабельності.

$$\text{Збитковість} = - \frac{\text{Збиток}}{\text{Собівартість}} * 100\%$$

1. Зміст і послідовність виконання роботи:

Завдання 1. На підставі даних господарства за формою таблиці визначити рівень прибутку (збитку) та зробити висновки.

Завдання 2. Визначити показники рівня рентабельності окремих видів продукції рослинництва і тваринництва. Зробити висновки.

Завдання 3. Порівняти фінансові результати та рентабельність продукції господарства „Зоря” за два роки та зробити висновки
(дивись Робочий зошит для практичних робіт)

2. Методичні рекомендації щодо виконання і оформлення практичного заняття:

Оформити в табличній формі, провести обчислення, зробити висновки і пропозиції.

Види і форми контролю виконання практичних завдань

Оцінювання студентів на практичних заняттях є важливим елементом освітнього процесу. Оцінювання дозволяє викладачеві перевірити, наскільки студенти засвоїли матеріал і застосували його на практиці. Це також допомагає виявити прогалини в знаннях і потребу в додатковому поясненні чи навчанні.

Практичні заняття часто спрямовані на розвиток умінь, які неможливо оцінити лише теоретичними тестами. Оцінювання допомагає підтвердити, що студент опанував навички, необхідні для майбутньої професійної діяльності.

Оцінювання та контроль знань забезпечує мотивацію здобувачів освіти і зворотній зв'язок викладача та здобувачів освіти. Викладач отримує уявлення про ефективність своєї методики навчання, а студенти — про свої сильні сторони і те, над чим ще потрібно працювати.

Практичні заняття з дисципліни «Податкова система» моделюють реальні ситуації щодо нарахування та сплати податків, в тому числі оподаткування фізичних осіб. Оцінювання допомагає зрозуміти, чи готовий студент до виконання професійних обов'язків.

Результати оцінювання на практичних заняттях є частиною загальної оцінки студента і впливають на його підсумкову атестацію.

Отже, оцінювання на практичних заняттях спрямоване не лише на контроль знань, а й на розвиток професійних компетенцій та підготовку до реальних викликів у майбутній кар'єрі.

Для оцінювання практичних завдань з дисципліни «Податкова система» використовують:

- попередній контроль, який має на меті перевірити початковий рівень знань і готовність студента до виконання завдання та здійснюється перед початком виконання практичного завдання (опитування, тестування);
- поточний контроль, який поводить у процесі виконання практичного завдання і має на меті забезпечити коригування роботи студентів, якщо вони припускаються помилок, і надати оперативний зворотний зв'язок (індивідуальні консультації, дискусія);
- підсумковий контроль, який має на меті оцінити якість виконаної роботи, рівень засвоєння матеріалу, сформовані навички та проводиться після завершення практичного завдання (захист виконаної роботи, презентація результатів, тестування).

В разі змішаного або дистанційного навчання передбачено використання дистанційного контролю, який забезпечує можливість оцінки виконання завдань, коли студент працює в онлайн-середовищі та здійснюється шляхом онлайн-тестування (Online Test Pad, Google Classroom, Moodle, перевірка завдань у навчальних платформах, електронних файлів, відеозвіти, електронні презентації тощо).

Критерії оцінювання

Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який своєчасно пройшов усі етапи навчальної практики, під час виконання завдань проявив стійкі системні, глибокі і різнобічні знання, відмінно володіє матеріалом, знає нормативну і законодавчу базу та її застосування за певних умов, дає обґрунтовані, правильні відповіді на питання, доцільно використовує термінологію, усвідомлює взаємозв'язок окремих розділів практики, їхнє значення для майбутньої професії, виявляє творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявляє здатність до самостійного оновлення і поповнення знань. Практичні завдання і задачі вирішує правильно, розрахунки проводить без помилок, отримує достовірні результати, правильно заповнює і складає документи, робить відповідні узагальнення і висновки та охайно оформляє виконані завдання та звіти.

Оцінка «добре» виставляється студенту, який знає вивчений матеріал і добре ним володіє але допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, понять, використанні нормативно-правової бази, показує стійкий рівень знань з дисципліни і та професійної діяльності. Під час виконання практичних завдань, вирішення задач, проведення розрахунків допускає незначні помилки, але за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, правильно або з незначними помилками заповнює і складає документи, робить відповідні узагальнення і висновки та охайно оформляє виконані завдання та звіти.

Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який посередньо володіє матеріалом, допускав порушення в графіку виконання практики, проте виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, дає неправильну відповідь на окремі питання або на всі питання дає малообґрунтовані, невичерпні відповіді, знання має обмежені, несистемні, слабо орієнтується у нормативно-правових документах. Під час виконання практичних завдань, вирішення задач, проведення розрахунків припускається грубих помилок і тільки за допомогою викладача може виправити допущені помилки, із значними помилками заповнює і складає документи, поверхово робить узагальнення і висновки та не зовсім охайно оформляє виконані завдання та звіти.

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не виконав завдання практики у визначений термін, із значними помилками заповнив і склав документи, не зробив узагальнення і висновки та не охайно оформив виконані завдання та звіти, а також не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, дає відповіді лише на деякі питання або дає неправильні відповіді на питання, може відтворити кілька термінів, не знає термінології дисципліни і основних нормативно-правових документів, не може без допомоги викладача використати знання у подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи. Допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою практики завдань, вирішенні задач, проведенні розрахунків припускається грубих помилок і не може їх виправити.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посібник 2-ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2021. – 488с.
2. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погрішук Б.В. Економіка підприємства : навч. посіб. – 2-ге вид. перероб. та доп. – Київ : Центр учбової літератури, 2021. – 304 с.
3. Економіка підприємства: Навч. посіб./Н.М.Яркіна – Вид. 2-ге, перероб. І доп. – К.: Видавництво Ліра-К.: 2017. – 596 с.
4. Економіка підприємства: навчальн. посіб. /Д.І. Рижмань, Г.Я. Криворучко.- К: Аграрна освіта, 2011. -531
5. Захарченко В.І. та ін. Економіка підприємства :практикум(збірник задач і виробничих ситуацій). Навч. посібник._ К.: Центр учбової літератури , 2021.- 144с.
6. Збарський В.К., Мацибора В.І., Чалий А.А. та ін.; Економіка сільського господарства: Навч. посібник/-К.; Каравела, 2012.-312с.
7. Збарський В.К., Мацибора В.І., Чалий А.А. та ін.; Економіка сільського господарства: Навч. посібник/ За ред. В.К. Збарського і В.І. Мацибори -К.: Каравела, 2010.-280 с.
8. Шегеда А.Г. та ін.. Економіка підприємства: збірник тестів і задач. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури , 2021.- 240с.

Допоміжна

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV зі змінами та доповненнями.
2. Кодекс законів про працю від 10.12.1971 р. № 322-VIII, зі змінами і доповненнями.
3. Про інвестиційну діяльність: Закон України, зі змінами і доповненнями//Відомості Верховної Ради України(ВВР).-1991.-№47.
4. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР зі змінами та доповненнями.
5. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України в редакції від 22.05.1997 р. № 283/97-ВР, зі змінами і доповненнями.
6. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 16.01.2003р. № 433-IV.
7. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 03.12.1990р. № 507- XII, зі змінами і доповненнями.
8. Про особисте селянське господарство : Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV із змінами і доповненнями.
9. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV із змінами і доповненнями.
10. Про товарну біржу : Закон України від 10.12.1991 р. № 1956-XII із змінами та доповненнями.

11. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18.01.2018 р. № 2269-VIII.
12. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III із змінами та доповненнями.
13. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-XII із змінами та доповненнями.
14. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 р. № 1576 зі змінами та доповненнями.
15. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.09.2011 р. № 3715-VI із змінами і доповненнями.

1. Блонська В.І., Васильців Т.Г., Гринкевич С.С. та ін. Економіка підприємства: теорія та практикум : навч.-метод. посіб. /За ред. доц. Н.Г. Міценко, доц. О.І. Ященко. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 688 с.
2. Бойчик І.М. Економіка підприємства. Навч.пос. – Київ: Атіка, 2002. – 480 с.
2. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства : навч. посіб. / Т.Г. Васильців, О.І. Іляш, Н.Г. Міценко; за ред. д.е.н. Т.Г. Васильціва. – Київ : Знання, 2013. – 446 с.
3. Грибик І. І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика : навч. посіб. – Київ : Ліра-К, 2014. – 428 с.
4. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. Економіка підприємства : навч. посіб. – 2-ге вид. перероб. та доп. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 376 с.
5. Дорошенко Г.О., Семенець А.О., Пасенко Н.С. та ін. Економіка підприємства : теорія і практикум : навч. посіб. – Київ : Ліра-К, 2013. – 328 с.
6. Заблоцький Б. Ф. Економіка і організація іноваційної діяльності : навч. посіб. – 2-ге вид. – Київ : Ліра-К, 2015. – 428 с
7. Захарченко В.І. Економіка підприємства : навч. посіб. / В.І. Захарченко, О.В. Балахонова, М.М. Меркулов. – Львів : Магнолія 2006, 2014. – 300 с
8. Економіка підприємства, збірник засобів діагностики : навч. посіб. / За заг ред. М. В. Афанасьєва. – Київ : Ліра-К, 2013. – 112 с.
9. Економіка підприємства: компетентність і ефективність розвитку : навч. посіб. / За заг ред В. С. Пономаренка. – Київ : Ліра-К, 2013. – 152 с.
10. Михайлов С.І., Степасюк Л.М., Городенко С.В. Економіка підприємства : навч. посіб. – Київ : ЦП КОМПРИНТ, 2015. – 418 с.
11. Економіка підприємства: формування компетентностей на основі тренінгів : навч. посіб. / За заг ред М.В. Афанасьєва. – Київ : Ліра-К, 2013. – 360 с.
12. Крикавський Є.В. Економіка і фінанси підприємств : навч. посіб. / Є.В Крикавський, З. С. Люльчак. – Київ : Ліра-К, 2013. – 696 с.
13. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практикум : навч. посіб. – Львів : Магнолія 2006, 2014. – 208 с.
14. Мельнік Л. Г. Економіка підприємства : навч. посіб. – Київ : Ліра-К, 2015. – 876 с.

15. Міценко Н. Г. Економіка підприємства: теорія і практикум : навч. посіб. – Київ : Ліра-К, 2014. – 688 с.
16. Шарко М.В., Мешкова-Кравченко Н.В., Радкевич О.М. Економіка підприємства : навч. посіб. – Херсон : Олді-плюс, 2014. – 436 с.
17. Шевченко Л. С. Економіка підприємства : навч. посіб. / Л.С. Шевченко. – Київ : Ліра-К, 2014. – 208 с.
18. Шегда А.В. і ін.. Економіка підприємства. : збірник тестів і задач. Навчальний посібник.-К.: Центр учбової літератури, 2018. – 240с.
19. Шелюк Л.І. Організація і планування діяльності аграрних формувань: навчально-методичний посібник.-К.; НМЦ, Аграрна освіта, 2011.-322с.
20. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. – Київ : Ліра-К, 2015. – 498 с